

האקדה בין הזמן שבו ירו ממנו ובין הגעתו למעבדת-הנשק.

(2) אבו לא ביצע את הרצח אלא מיי שהו אחר, שניקה את האקדה והשליך אותו במקום שבו נמצא למחרת היום, אם באופן מיקרי או במתכוון, כדי להפחית את אבו, כשהרצח ידע כי אבו נעצר על-ידי המיטרה לאחר שברח לאורך רחוב הירקון.

(3) אפשרות דחוקה נוספת היא, כי המומחה, בכתבו, הקנה נראה נקי, לא הבחין בסמני-ירי, למרות שהאקדה לא נוקה.

מסקנותיו של שאלתיאל: "נראה לי, כי באין שום ראיות לאפשרות הראשונה, ואפילו נכונה היא, לא נוכל היום, לאחר 11 שנה, להוכיח ולמצוא את מנקה ה-אקדה. אין ברירה אלא לאמץ את האפשרות השנייה, הפוטר את אבו מאשמה ישירה לרצח. האפשרות השלישית נסתרת על-ידי הודעת המומחה. נראה לכן כי מתעורר ספק באשמתו של אבו על פי הממצאים החדשים שנמצאו."

חוות-דעת מקצועית זו הועברה לומיר אך לא מצאה חן בעיניו. עוד קודם לכן הצהיר זמיר שהוא מתנגד בכל תוקף לעריכת מישפט חוזר לסלומון אבו. זמיר הטיל שוב על המיטרה לחקור ולכתוב לו חוות-דעת נוספת.

חוות-הדעת השנייה נכתבה כבר על-ידי מפקדו של שאלתיאל, שלמה גל. על-פי נוסחה נראה שהיא נכתבה כתשובה ל-טענות שטענו היועץ-המישפטי או באי-כוחו נגד חוות-הדעת הראשונה. שלמה גל אמנם כתב שאפשר היה להימנע מביטויים קטגוריים כגון, "אין ברירה אלא לאמץ את האפשרות השנייה הפוטר את אבו מאשמה ישירה לרצח." כפי שהופיעו בחוות הדעת של שאלתיאל, אך מציין: "אני חייב להדגיש שהדו"ח סוגנו באופן עקרוני על דעתי."

"הנשיא יעין ויחליט"

ב חוות דעת שניה זו לא מצאה חן בעיני היועץ-המישפטי. והוא דרש חוות-דעת שלישית. שלמה גל כתב חוות דעת ארוכה, ובה מישפטים מעורפלים, ללא כל המלצות או מסקנות. הדבר איפשר ליועץ המישפטי לבסס את התנגדותו לעריכת מישפט חוזר, למרות שקודם לכן סמך גל את ידיו על המסקנה שלסלומון אבו הוא חף מפשע. גם לאבו לא יכלו להיות טענות לגל. כאלה חוות-דעת שלישית יכול יכול היה כל אחד מהצדדים למצוא את אשר חיפש.

27 ביולי 1981, לפני כשישה שבר-עות, הוציא נשיא בית-הדין העליון צו המורה לערוך מישפט חוזר לאבו. השופט לנדוי, היוודע ששחנות הצדק ביש-ראל טוהנות לאט, חשש שמא המישפט החוזר, היכול להמשך שנתיים, יעמוד כמיכשול בדרכו של אבו לצאת לחופשי קודם לכן. מבלי שהתבקש, ציין לנדוי בפסק-דינו: "מובן מאליו שבהחלטתו זו אין מניעה לכן שכבוד נשיא-המדינה יעין ויחליט בבקשת החנינה שהגיש לפי ניו (סלומון אבו)."

עורכי הדין סגל, שידעו שבקשת ה-חנינה הראשונה שלהם מונחת אצל שר-המישפטים משה ניסים זה שנה, מבלי שהועברה כלל לנשיא-המדינה, מהירו לה-גיש בקשה נוספת לחנינה. המסמכת בין היתר על פסק-הדין של לנדוי, אולם שר-המישפטים, אולי בלחצו של היועץ המישפטי לממשלה, אינו ממחר להעביר את הבקשה לנשיא.

נשיא-המדינה יכול להעניק שני סוגי חנינה. חנינה מלאה, המוחקת את האש-מה ואת ההרשעה, והמתקת דין, המוחלת לאסיר חלק מתקופת אסרו. אם יגיע החומר לידי נשיא-המדינה והוא יתן חנינה מלאה, אי-אפשר יהיה לערוך מישפט חוזר לסלומון אבו. אם הוא רק ימ-תיק את אבו, כדי שאפשר יהיה לשח-ררו מהכלא מיד, אפשר יהיה לערוך מישפט חוזר.

התרחשות של מישפטים מפסקה-דין של נשיא בית-הדין העליון, והעובדה שרוב העדים במישפט הרצח לא יבואו להעיד, נותנת סיכוי רב לזיכוי של אבו במישפט החוזר. במקרה כזה, אין ספק שאבו יגיש שידרה של מישפטי פיצויים נגד המעורבים בפרשה, ואולי גם נגד ה-מדינה, עבור שגיבתו של 11 שנים בכלא. שבועות ארוכים אחרי שהוחלט שיש לערוך מישפט חוזר, יושב עדיין סלומון אבו מאחרי סורג ובריה. יוסי ינאי

(המשך מעמוד 24)

הרגשתי שאני שותף לנסיגות, שאני תורם משהו לתעשייה הישראלית.

וכיצד השפיע עליך המעבר לחיים הפרולטרניים?

נכנסתי ללישכת המיפלגה, הופעתי לפ-חות שלוש פעמים בשבוע, בערבים נתתי כשש או תשע הרצאות בשבוע - בסמינר רים ובבתי ספר המיפלגה. הטילו עלי לה-יות נשיא אגודת ידידי אוניברסיטת באר-שבע - זאת אוניברסיטה המספחת את יחסי החברה. אחוז התלמידים יוצאי עדות המיזורה בה הוא גבוה, והכספים שאנו מגיי-סים מיועדים בעיקר לפעולות חינוך, כגון: סיור סטודנטים לילדים ולמשפחות נד-קרות. כך שהייתי פעיל באופן מלא ולא היתה לי כל בעיה.

אני לא מאלה האוהבים להישפך על נוסטאלגיה. כל דבר בזמני, הנה, למשל, עזר הציע לי לחתום על שנת השלום, חמישית כרמטכ"ל, וכמו שהוא אמר, לה-ביא ביחד איתו את השלום. אמרתי לו: תודה רבה. כל הצבא ברוטציה - גם ה-הרטי"ל יהיה ברוטציה.

לעומת זאת בשנה האחרונה בכנסת באו לידי ביטוי הצטרפויות של דברים.

למה אתה מתכוון?

בצבא יש מערכת ערכים והתנהגות ש-נים לחלוטין מו שבהיים האזרחיים. מוש-גים כמו: לויאליות, חברות, הגינות, שקר ואמת הם בעלי משמעות שונה לחלוטין, ולזה קשה לי להתרגל.

שירחי בצבא 30 שנה כדיוק ואני מודה שעד היום קשה לי להסתגל להרגלים מס-חריים ופוליטיים מסויימים. אני לא בטוח שאי-פעם אסתגל - ובכך הקושי האמיתי במעבר מחיי-הצבא לחיים האזרחיים.

לפני מסע סאדאת לירושלים ניסית לחבל בביקור. טענת אז שסאדאת מתכנן אונאה אפי-מרטגית ושהוא לא יעמוד כהם כמים. היום, ארבע שנים אחרי ביר-קורו, ושלוש שנים אחרי הסכמי קמפ-דייוויד, האם עדיין אינך נותן בו אמון?

זהו עוד אחד מהציטוטים הלא נכונים. לא זה מה שאמרתי ולא מזה אני פחדתי. הבעיה שלי לא היתה עם סאדאת. לא היה ברור שיש פער עצום בין כוונות סאדאת לבין מה שממשלת-ישראל, או היום, מר-כנות לתת. חשבתי או שממשלת-ישראל לא היתה מודעת לפער. כמה ממנהיגי ה-ממשלה אמרו לי, מה אתה לוקח את א-דאת בריציות? וייצמן עצמו אמר לי: מה, אתה חושב, שהענייה הפלסטינית מעניינת את סאדאת? אלה הם רק דברי פתיחה.

ואילו אני האמנתי שסאדאת מתכוון לכל מילה שהוא אמר ושהוא יבצע כל הכרזה שלו. לא אמרתי שסאדאת משקר לנו, אלא שאנחנו משקרים לעצמנו.

ראינו ביום-הכיפורים כיצד המצרים מת-כוננים למלחמה. ראינו אותם מקימים את הגשרים, מבצרים את העמדות ואמרו: לעצמנו: לא יכול להיות! סאדאת לא יפתח במלחמה!

סאדאת דיבר במפורש על גבולות '67 ועל מדינה פלסטינית, הוא מאמין בזה. מבחינתו הסובייקטיבית הוא צודק - ועל כך התרעתי. לצערי הרב, עובדה שהשיחות על האוטונומיה נעצרו והנורמליזציה לא טיח. אני הייתי רוצה לקוות שטעיתי בהע-רכתו.

לפרשת הראיון ערב ביקור סאדאת נתלזו גם קוריוזים. עזר וייצמן טוען בספרו שתאונת-ההר-יב, כיום, שבה שבר את רגלו, אירעה בזמן שמיחר לביתו של ראשי-הממש-לה כדי לדרוש את התפטרותו.

יש שתי גירסות לסיפור זה. הגירסה של בגין והגירסה של וייצמן. קודם כל אני אספר לך את הגירסה שלי: חזרתי מחו"ל על פי קריאתו של עזר, נכנסתי למישרדו והוא אמר לי: תקצר את שירותך ותעזוב בינואר, אמרתי לו: עזר, אני סמל ואותי לא מענישים. אם אתה רוצה, אני מוכן להתפטר מיד, ואני מציע להחליטת-סיכמנו בו במקום שנוציא הודעה לרדיו על התפטרותי, ואני אפילו ניסחתי אותה. הוא נסע לירושלים ונפצע בתאונת-דרכים. כש-ביקרת אותו בבית-החולים הוא לא סיפר לי כי נסע לבית ראשי-הממשלה כדי לבקש את פיטוריו.

לפני שלושה חודשים בגין עצמו סיפר לי כי וייצמן דרש את פיטוריו עוד בעת שהותי בחו"ל. הוא אפילו לא חיכה עד שאשוב ארצה. מהי האמת - גירסתו של בגין או גירסתו של וייצמן? אני יודע.

האם אתה סבור שרמטכ"ל רשאי להתערב בהחלטות המדי-ניות של הממשלה?

בכל המדינות - במיוחד בישראל, שבה החלטות מדיניות וביטחוניות קשורות זו בזו - מוצא עצמו הרמטכ"ל מעורב, ב-ר-יכולת, בהחלטות ברמה הממשלתית.

האם הוא רשאי, לדעתך, לנסות לטרפד החלטות ממשל-יתיות?

במיקרה זה, של ביקור הנשיא סאדאת, לא יכולתי לשכנע את הממשלה ואת שר-הביטחון לרדן כבעיה לפני הביקור, והח-לטתי שחובתי להביע את דעתי.

האם היום אתה מצטער על כך?

אני מצטער שלא הצלחתי לגרום לרדון, לגופו של מעשה, אם הייתי עומד בפני אותו מצב היום הייתי מחליט שוב אותה החלטה. זה לא היה ספונטני, זה לא בא לי כרגע.

האם התייעצת לפני שהח-לטת לנקוט בצעד זה קיצוני?

לא, לא התייעצתי. לאחר מעשה שאל אותי עזר מדוע לא סיפרתי לו לפני ש-פניתי לעתונות. אמרתי לו: כדאי שאתה

מראיון גור

מהי האמת? גירסת בגין או וייצמן?

תחיה נקי אם חרצה לנקוט באמצעים נג-די. איש בלשכה לא ידע על-כך ואני הפכתי האחראי היחיד והבלעדי למעשה. ברמה כזו חלק גדול מההחלטות הן אי-שיות בלעדיות.

ברשותך נעבור לעניין טוהרי הנשק. האם לדעתך היה הכרח ב-הפצצת מיפקדות אש"ף באיזור מגורים בכירות?

בעית המיפקדות של אש"ף הנמצאות ב-בתי-מגורים עלתה עשרות פעמים כאשר שימשתי רמטכ"ל. קיים פה אבסורד, ש-ראש הממשלה היטיב לבטא אותו: הם מנצלים את האוכלוסיה החפזת-מפשע, פוג-עים באזרחים שלנו ומתיישבים בבתי-מגורים - זה שם עלינו איוקים.

כאשר שקלנו עניינית מה חשוב יותר, פגיעה במיפקדה או חזק מוסרי ומדיני - אף פעם לא החלטנו לפגוע. כדי להחריף את הפרובלמטיקה שאלתי את חברי ועדתי החוקר-הביטחון: אם אנחנו רוצים להפ-יץ מיפקדות למה שלא נעשה זאת ב-דמשק? האם רק בגלל שהסורים יותר חזקים? למה דווקא בכירות - האם מכיוון שלבגין חלשה ופחות מוכן לתקוף את ביירות? או שיש אבחנה כזו או

מתור לעשות גם אבחנה מדינית.

האם כתקופת כהונתך כי רמטכ"ל פגע צה"ל במיפקדות ש-נמצאו בשטח אזרחי?

היו הרבה מיפקדות שדה שפגענו בהן, והיו גם נפגעים אזרחיים משום שהם מבי-אים למיפקדות את מישפחותיהם. כשבגין אמר שהיו דברים מעולם הוא לא המציא המצאות - יש דברים שמהם אי-אפשר להתעלם.

תוך כדי מלחמת ההתשה עזבו את ביק-עח הירדן רוב התושבים. לא עשינו זאת מחוסר אידיאולוגיה כי אם מחוסר ברירה.

במלחמה קורים מצבים לא סימפטיים. עדיף להימנע מלמלחמה, אבל אם היא מתרחשת, יש לפעמים ניגוד בין הכרח המיבצעי לבין השיקולים הפוליטיים.

אינו היה הרבר בירך, האם

היית מפיץ את המיפקדה בכי-רות?

לא הייתי מפיץ. כמובן שהיו מצבים בהם הפצנו מיפק-דות, ואם בימקרה עברו בסביבה אזרחים והיו נפגעים, זה היה רע מאוד, לא זו הי-תה הכוונה. הבעיה הראשונה בה נתקלתי במלחמת-השתחור היתה לשמור על ה-שקונות הערביות של חיפה בפני ביוזה. זה היה לא סימפטי.

כדומה, הסיפורים על טוהרי הנשק של חיילי-ישראל בכל המו-רים המות לא היו אלא אנדה?

אם מישוה אמר שהיה טוהרי-נשק הוא סיפר אגדה. אם כי, בעניין ביה התעללות עמד צה"ל בעשר דרגות גבוה יותר מעל לכל צבא אחר בעולם.

לא אשכח שאחרי מלחמת ששת-הימים נסעתי לארצות-הברית וסיפרתי כיצד הת-ייחסו אל השבויים הפצועים עד שמישהו אמר לי: מוטב, תפסיק לספר סיפורים. עוד יחשבו שאתה סאקר.

כשהייתי חייל במלחמת-השתחור או מפקד-גדוד במלחמת קדש והייתי צריך לאסוף שלל, עמדתי בפני בעיית ההתלב-טות של האנשים מול הפיתוי ומול הלח-צים. אני לא אומר שאין יוצאים מהכלל, אך בחינוך נכון כל חייל מרגיש שזו לא בסדר והרוב נוהגים בהתאם.

מדוע התפוצצה פרשת הבי-זה דווקא במיבצע-ידיטאני?

משום שבמיבצע-ידיטאני ידעתי שאנחנו פועלים בתוך אוכלוסיה אזרחית וציוויתי להפעיל את המיטרה-הצבאית ולהקפיד על-כך במיוחד. אם את לא מוצאת את עסקות בשלל אחרי מלחמות אחרות זה רק מפני שבליטאני נתתי הוראה לטפל בעניין ביד די נמרצת.

במלחמות אחרות מיקרי שלל וביזה פשוט לא הוזכרו במיטמים כתובים. במיבצע-ידיטאני, שאחרינו נערכו מישפטים, יכול היה מבקר-המדינה לבקר את הצבא. התופעות של ביוזה, שלל, פגיעה באזר-חים ובשבויים חוזר, בכל המלחמות - תמיד יש יחידות מנותקות, וכמעט תמיד קורה שאנשים חורגים מהנורמות.

האם הפשע של סגן פינטו היה מיקרה יוצא דופן או לא?

המיקרה של פינטו לא היה בזמני ולכן אני לא בקיא בפרטים. אבל אם מה שפור-סם הוא נכון, אז אני לא זוכר מיקרה כזה - ואני זוכר הרבה מאוד מיקרים.

אני עצמי העמדתי לדין קצין מצטיין על-סמך תלונה של סמל. הסמל טען ש-הקצין הרג פצוע והקצין הכחיש. העמיתי אותו למישפט. הוא זוכה. אמרתי לו ש-הוא קצין מעולה. בעל תויד בצבא וכדאי שיידע כבר עכשיו שיש דברים שעושים ויש דברים שלא עושים.

זה לא היה הוגן להגיד שכולם היו צדי-קים טהורים. עובדה שבמיבצע-ידיטאני נתתי הוראות חמורות. אך אף פעם לא נעלם מעיני שמתו המוסרית של צה"ל בגוהה הרבה יותר משל צבאות אחרים.

מתי הפכת לני?

אספר לך סיפור: אשתי ריטה רחוקה מאוד מנושאי מלחמה ושימוש בכוח. כש-התחננו היו בינינו ויכוחים - היא לא הבינה מה הסיבה, בעצם, לסכן חיים או לפגוע בחיים אחרים. יום אחד ראינו סרט על ההתנגדות הצרפתית במלחמה - קצין גרמני ניגש אלי עם שני ילדים וציווה עליה להחליט איזה משני הילדים להרוג ואיזה להשאיר בחיים. כשיצאנו מהסרט אמרה לי ריטה: כעת אני מחילה לביין שיש מטרת עליהן של טעם להילחם.

לעצם העניין - אף פעם לא קיבלתי את החלוקה לינונים ולניצים, ואני גם לא מקבל אותו עכשיו. עדיף לביקר סאדאת הייתי יונה ומאז אני נץ? זה הרי קישקוש. כשהגיע סאדאת והציבור היה מוכן לזר-תר על שטחים מותרת שלום, נץ מקצועי כמו וייצמן הפך לינונה. זה חסר עומק ואני קים שאין בהם עומק.

נחזור אז מילגנת העבודה. לדעתך, ציבור הבוחרים שזכום מבוזבז - מצד אחד יופי שריך וזאב שטרנהאל ומצד שני אתה ושושנה ארביי-אמוזדינו. מי הי-דובר המופמך שדך מופגנתך?

המצע שלנו רחוק מאוד מהדעות של יוסי שריד, של זאב שטרנהאל ואפילו של דן הורוביץ. הם נמצאים במיעוט. אלאמולילנו יכולה להרגיש גוח - היא מבטאת דיעות שקרובות הרבה יותר למצע המיפלגה.